

Iskaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravni prostori: 2657 S. Lawndale av.
Office of publication: 2657 S. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XII. Cena lista je \$4.00 Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., četrtek, 27. februarja (Feb. 27) 1919. Subscription \$4.00 Yearly STEV.—NUMBER 48.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlington, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ZA ODPRAVO MIROVNIH SODNIKOV.

ALI NI SKRAJNI ČAS, DA GREDO MIROVNI SODNIKI V POKOJ?

Indianapolis, Ind. — V Indiani je pričelo gibanje za odpravo mirovni sodnikov v mestih. Vodi telega gibanja priporočajo, da legislatura izdela in sprejme potrebni dodatek k ustavi, ki naj se predloži ljudstvu na splošno glasovanje.
Kriminalno sodišče je te dni izpustilo iz zaporu zakonsko dvojico, v katerega jo je poslal mirovni sodnik radi neke malenkosti. Sporno točko je tvorila malo vredna svetilka in kdo je njen lastnik. Mirovni sodnik je določil, da to malenkost \$5,000 poroštva. Ko so advokati dobili človeka, da podpisuje poročilo, ni bilo najti mirovnega sodnika, tako da je moral zakon določiti, da se mora vsak, ki je priča, podpisati. Kriminalno sodišče je drugi dan določilo le \$100 poročila.
Ali ni smešno, če mirovni sodnik radi ene svetilke določi \$5,000 poročila? Da smešno je, toda za tiste, ki mora v zapor radi visokega poročila, je pa stvar resna.
Mogoče je to posamezen slučaj, ali vsakemu je znano, ki se zanaša za konstablere, kako nekateri konstablere pridejo do "zastavke".
Najboljše je, da se mirovni sodniki in konstablere odpravijo v mesta, kajti vsako mesto ima svoje policije in tudi policijske sodnike. Mirovni sodniki so se preživeli in zato je čas, da se odpravijo, kjer so postali v nadlego.

FARMARJI ŽELE VEČ IZOBRAZBE.

Denver, Colo. — Med farmarji se je pojavilo gibanje za ustanovitve poljedelske univerze, kajti farmarji prihajajo do spoznanja, da nov čas zahteva tudi nove metode za pridelovanje živeža na farmi.
Farmarji pravijo, če so delavci prišli do spoznanja, da je izobrazba ključ do vrta, ki vodi v svobodo, potem te resnične besede veljajo še bolj za tiste, ki v polju svojega obraza obdelujejo zemljo.
V farmarskih listih so pričeli farmarji sami razpravljati o potrebi poljedelske univerze. Tudi ta pojav med farmarji je znamenje časa, je prst, ki kaže na svetlo bodočnost človeške družbe, prihajajoča počasi, toda sigurno. Če ljudstvo zahteva več izobrazbe, več znanja, je jasen dokaz, da se umikajo sile, ki so ljudstvu pridržavale izobrazbo in so skušale mu omrčiti um.

MILA ZIMA OLAJŠUJE DELO FARMARJEM.

Richmond, Ind. — V okraju Wayne so farmarji v mesecih januar in februar izvršili skoraj polovico dela, ki ga navadno vrše seje spomladi. Tako poročajo okrajni agent Kline, ki je ravno dokončal pregledovanje storjenega dela. Spomladi bodo posejali skoraj 60,000 akrov sveta s korožo. Okol 40,000 akrov, ali 10,000 akrov več kot lani, so posejali s pšenico. Na farmah v tem okraju rede okoli 106,000 prašičev.

VELIK POŽAR V KEMIČNI TOVARNI.

Savannah, Ga. — Velik požar je uničil tovarne Southern Fertilizer & Chemical kompanije. Škoda znaša več milijonov dolarjev, kajti zgorele so zaloge bombaža, sladkorja, lesa in solitra. Šele po potrditvi napornem delu se je ognjeasem posrečilo omejiti požar, kajti daljši plini so bili tako silni, da se ognjegaseci niso mogli približati ognju in nanj odšli z nameriti curke vode. Poleg tega pihal še močan veter, ki je oteževal gasilno delo.

WILSON IMENOVAL DELEGATA K RUSKI KONFERENCI.

HERRON JE WILSONOVO OKO V EVROPI.

Pittsburgh, Pa. — Neki tukajšnji dnevnik piše o imenovanju dr. Georgea D. Herrona delegata k ruski konferenci na Prineevih otokih. "Kljub trpi kritiki v Ameriki zavoljo imenovanja dr. Georgea D. Herrona delegatom k ruski konferenci na Prineevih otokih po predsedniku Wilsonu, se zdi, da je imenovanje napravilo tukaj ugoden vtis, kjer je njegovo delo v vojnem času bolj splošno znano", pravi brzojavka iz Pariza "New York Herald".
Dr. Herron je bil v Florenci, ko je pričela vojna. Njemu gre kredit, da je močno vplival, da je Italija vstopila v vojno na strani zaveznikov.
Sel je v Ženevo v letu 1916 in spisal knjigo "The Menace of Peace" in "President Wilson and World Peace". Predsednik Wilson je hvalil zadnje delo kot najčistejši razkritje njegovega namena in politike.
Glavno delo dr. Herrona v vojnem času je bilo, da sedi v "čuvajskem stolpu" Evrope v Ženevi. Vselej svojega poznanja evropske politike je zalagal Washington z informacijami o vseh važnih potezih na mednarodni šahovski deski. V tem času, posebno odkar je Amerika stopila v vojno, je bil vedno v tesni zvezi s predsednikom Wilsonom.
Razločeval je Wilsonovo in ameriško stališče evropskemu časopisju, na konferencah z nevarci in bližnjim vzhodom je vživel zaupanje mnogih voditeljev. Izjavljajo, da je s temi voditelji obdržal konference, ko je bival v Ženevi.
V tem času je obdržal tudi seje s Poljaki, Čehi, Italijani, Jugoslovani in drugimi skupinami, kar mu je dalo najgloblji vpogled v situacijo in priliko, da je sejal ameriške ideale v Evropi.
Dr. Herron je sedaj v Bernu, tje ga pošal predsednik Wilson, da ima oči in ušesa odprta z ozirom na socialistični položaj.

RUDARJE IŠČEJO, TODA MEZDA...

Cripple Creek, Colo. — Tukajšnji rudniški podjetniki oglašajo v listih, da potrebujejo 300 rudarjev. Podjetniki pravijo, da je v vojnem času delo v rudnikih ovrano, ker je imelo razstrelivo visoke cene, ki so padle po sklenjenem premirju.
Da ne morejo dobiti rudarjev, so najbrž drugi vzroki. Nakladalci prejema po \$3.75 na dan, strojni delavci pa \$4.50. Življenjske potrebščine imajo še vedno vojne cene, čeprav podjetniki izjavljajo, da je tukaj življenje cenejšje kot v Colorado Springsu, ali kje drugje v Coloradu. Tukajšnji rudarji sicer ne vedo, kakšne cene imajo življenjske potrebščine v drugih krajih, toda znano jim je, da s tako mezdno ne morejo izhajati pri cenah, ki so tukaj uveljavljene.

CELA VRSTA SVICEV OBTOŽENA SLEPARIJEM.

New York, N. Y. — Sedemnajst svicov, ki lastujejo celo vrsto trgovcev z mešanim blagom, so obtoženi po veliki poroti, da so se poslužili poste v sleparske svrhe. Svice izjavljajo, da so nedolžni. Trgovci na debelo in meštarji so bili v zadnjem letu oskubljeni za \$1,000,000 po sistemu, ki je dovolil, da so odlagali prebitek drug na drugega.

VREME.

Chicago in okolica: V četrtek nestalo in morda sneg. Severno-zahodni vetrovi. Temperatura o-
krog 20 nad ničlo.

SLOVENSKA NARODNA VLADA ZA DELAVSTVO.

Vstanovitev državne posredovalnice za delo in naredbe glede prehodne podpore za brezposelne.

IZ URADA TISKOVNEGA ODESKA SRZ.
Ljubljanski "Naprej" z dne 24. decembra 1918 piše: V seji dne 20. t. m. je sprejela Narodna vlada naredbo glede ustanovitve "Državne posredovalnice za delo" in naredbo glede prehodne podpore brezposelnih. Obe naredbi izideta v prihodnjih dneh v Uradnem listu.
Posebne važnosti je naredba glede državne posredovalnice, ker z njo je postavljen trden temelj za ureditev delavnega trga na slovenskem ozemlju. Upati je, da dobimo v bodočnosti državno posredovalnico za celo jugoslovansko državo.
Državna posredovalnica bo imela svoj osrednji urad v Ljubljani in svoje podružnice po celotnem slovenskem ozemlju. Na čelu državne posredovalnice bo stala osrednja komisija za organizacijo delovnega trga, ki bo podrejena poverjenstvu za socialno skrb. Ta komisija bo vodila vse posredovanje. Njena naloga bo, da bo ustanovljala krajevne podružnice in določila njih okrožja, da bo pretvarjala že obstoječe posredovalnice v krajevne podružnice državne posredovalnice, da bo uredila načelno enotno poslovanje pri osrednjem uradu in pri krajevnih podružnicah, da bo imela kontrolo vsega posredovanja za delo in končno da bo sestavila potrebne poslovniške. V osrednji komisiji bodo zastopana poverjenstva za socialno skrb, za javna dela, za industrijo in trgovino, voditelj osrednjega urada državne posredovalnice, 8—12 članov in njih namestniki, od katerih mora biti polovica delavcev in polovica delodajalcev. Člane komisije in njih namestnike bo imenovala poverjenstvo za socialno skrb na predlog delavskih strokovnih in delodajalskih organizacij. Vlade zastopnike pa bodo imenovala prizadeta poverjenstva. Poslovna zaboda komisije se razteza na tri leta.
Izvršilni organ osrednje komisije je upravni odbor, ki ga voli iz svoje srede komisija sama. Upravni odbor ima izvrševati sklepe osrednje komisije, rešuje tekoče zadeve, kontrolira vse urade državne posredovalnice in krajevne komisije, ki stoje na čelu krajevnih podružnic. Upravni odbor vodi tudi osrednji urad in krajevno podružnico za Ljubljano in okolice. Ta dva urada pričeta s poslovanjem v najkrajšem času. Prostora bode imela v Stritarjevi ulici. Proti poslovanju uravnevalnega odbora je pripadna pritožba na osrednjo komisijo. V upravnem odboru in osrednji komisiji se sklepajo z nadpolovično večino.
Na čelu krajevnih podružnic stoje krajevne komisije, ki sestojijo iz voditelja podružnice, iz 2—4 članov in njih namestnikov, izmed katerih mora biti polovica delavcev in polovica delodajalcev. Člane teh komisij imenuje poverjenstvo za socialno skrb na predlog osrednje komisije. Krajevne komisije vodijo krajevne podružnice, skrbje za nepristranost njihovega poslovanja in rešujejo pritožbe proti poslovanju krajevnih podružnic.
Osrednji urad ima v prvi vrsti nalogo, da izravna delavni trg, t. j. da obrača delavstvo iz krajev, kjer ni dela v kraje, kjer manjka delavcev. Da dobi delavni urad pregled čez ves delavni trg, morajo podružnice dnevno, tedensko in mesečno poročati o stanju krajevnega delavnega trga.
Ker pa ni možno ustanoviti takoj potrebne števila podružnic, bo moral začasno posloovati osrednji urad tudi kot krajevna posredovalnica za celo slovensko ozemlje. Vseled tega se bodo morali vsi oni, ki bodo iskali službe, obračati začetkom na osrednji urad v Ljubljani. Da pa se bo to moglo hitro izvršiti, se bodo upeljale pri poštnih uradih potrebne tiskovine za delodajalec in delojemalec. Izpolnjene tiskovine bodo morali odposlati poštni uradi s prvo pošto. Naloga osrednje komisije bo, da čimprej ustanovi krajevni podružnici v Mariboru in v Borovljah, da razbremenijo osrednji urad in olajša pregled.
Vsi obrati, ki odpuste ali nameravajo odpustiti več kot pet delavcev na enkrat, so obvezani, da to takoj naznanijo pristojni krajevni podružnici, če pa ta ne obstoja, osrednjemu uradu v Ljubljani. Obrati, ki se ne bodo ravnali po tej določbi, kaznujejo politične oblasti prve stopnje z denarno kaznijo do 1000 K ali z zapornim do dveh tednov.
Vse pošiljate in brzojave, ki se tičejo organizacije delavnega trga, so poštnine prosti, odpraviti jih je s prvo pošto in takoj dostaviti. Stroške za posredovalnico trpi država. V kolikor pa je pritegniti k prispevanju stroškov interesente, to določa od slučaja do slučaja upravni odbor. Ta naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve.
Druga naredba se tiče podpore brezposelnih. Ta naredba bo veljala od 1. januarja do 31. marca 1919, do katerega časa bo pripraviti naredbo glede zavarovanja brezposelnosti, če se med tem časom ne izpremeni politične razmere.
V omenjeni dobi bo dobil državno podporo brezposelnih vsak delavec in nameščene brez razlike spola, kateri ima svojo domovinsko pravico na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani in ki je podvržen bolniškemu ali pokojniškemu zavarovanju. Poleg tega dobi to podporo tudi vsak bivši delavec, nameščene kakor tudi vsak brezposeln vojni invalid brez ozira na njegovo invalidno pokojnino, kateri je odpuščen od vojakov, pa je bil ob času vpoklika v vojakov podvržen bolniškemu ali pokojniškemu zavarovanju.
Za vsak dan izkazane brezposelnosti dobi brezposelni naslednjo dnevno podporo: mladostni do 18 let po 1 K 20 vin., ženske po 2 K in moški po 2 K 50 vin. Razvezi tega dobi vsak nepreskrbljeni čelardobine, kateri je gospodarsko odvisen od brezposelnega, živi z njim v skupnem gospodinjstvu in nima nobenih drugih dohodkov, rodbinsko doklado v višini 1 K dnevno za rodbinske člane je šteti ženo, lastne zakonske in nezakonske otroke, pastorko, zasvojenec, posilnovljene in pohleneke do 14 let. Pri določitvi višine podpore je odračunati vse morebitne dohodke iz kateregak posestva, denarnih prihrankov ali zasluzka, oziroma takim brezposelnim sploh odbiti podporo brezposelnih v slučaju zadostne preskrbe.
Brezposelni, ki hoče uveljaviti svojo pravico do podpore brezposelnih, se mora javiti pri županstvu, magistratu ali pri javni posredovalnici za delo v kraju, kjer ima svoje domovnišče oziroma kjer je nazadnje dalje časa prebival. Tu ima predložiti:
a) domovinski list ali kako drugo izkaznico o domovinstvu in istovetnosti;
b) potrdilo župnega urada o nepreskrbljenosti svojih;
c) potrdilo zadnjega delodajalca o tem, da pri njem nima dela. V potrdilu bodi natančno označen obrat ali pisarna, kjer je bil brezposeln nazadnje zaposlen, doba in način zaposlenosti in višina plače. Tega potrdila pa brezposelni (dalje na 2. strani, 2. kolona)

SPARTAŠKA REVOLUCIJA V NEMCIJI SE ŠIRI.

94 RADIKALNIH SOCIJALISTOV IZVOLJENIH V BERLINSKI KONGRES.

Basel, Švica, 26. feb. — Iz Libave poročajo, da so ruske boljševiške čete okupirale otok Oesel v Baltičkem morju. Tajnik tamošnje nemške legacije je bil ubit.
Kodanj, 26. feb. — "Politiken" ima poročilo iz Berlina, da se spartakovec na Saksonskem pripravljajo na novo revolucijo in proklamirajo sovjetske republike. Spartakška revolucija na Badenskem ni uspela, izveniši v Mannheimu, kjer so radikalei gospodarji. V okrožju Rura se nadaljujejo krvavi boji. Spartakovec nočejo oddati orožja, kakor je zapovedal poveljnik vladnega vojskva.
Berlin, 26. feb. — Na Saksonskem je generalna stavka in železniška zveza s tamošnjimi središči je prekinjena. Spartakovec so okupirali Plauen in ustavili vse borzazne časopise. V Hamburgu in Bremenju je mir. Izgredi se nadaljujejo v Essen, Mannheimu in Dueseldorfu. Nabiranje vladnih pristojalcev gre počasi in vlada se boji, da ne bo mogla nadvladati protivne sovjetske vlade na Bavarskem. Neodvisni socialisti v Weimaru so razvili možnost opozicije proti ustavni točki za kreiranje narodne garde, ki je po njihovem mnenju oživiljenju militarizma.
Ženeva, 26. feb. — Danes se vrši v Monakovem pogreb umorjenega Eisnerja in njegovih tovarišev. Pričakovati je novih demonstracij proti buržoaziji in aristokraciji. Saksonski spartakovec so zasedli vse važne železniške postaje in pretrgali zvezo s Prago. Radikalei delajo priprave za civilno vojno z Ebertovo vlado. Drugo poročilo iz Monakova se glasi, da so aristokraciji zaradi niki žrebali, kdo naj umori Eisnerja in ostale socialiste na kralju bavarske vlade. Pri žrebanju je bil navzoč tudi bivši bavarski prestolonaslednik Rupprecht. Grof Arco Valley je potegnil usodepolno številko in se takoj podal na smrtno misijo. Danes je tudi on mrtev. Množica ga je linčala čim je ustrelil Eisnerja na ulici.
Coblenc, 26. feb. — Tukajšnji glavni stan ameriške okupacijske armade je prejel poročilo, da je buržoazija na badenskem bregu reke Rene naprosila Francoze za pomoč proti spartakovcem, ki so skupirali Mannheim. Dalje se poročajo, da je v Mannheimu več Američanov, ne ve se pa, dali so v jakli ali civilisti. Ameriško uiti francosko poveljstvo še nista prejela nobenega povelja, da nastopita proti spartakovcem v nevtralnem pasu.
Berlin, 26. feb. — V nedeljo so se vršile v Berlinu in po drugih nemških mestih občinske volitve. V Berlinu so se na nepričakovan način pomnožili glasovi neodvisnih socialistov in spartakovcev. Izvoljenih je 94 radikalnosocialističnih občinskih svetovalev, do čim so ostale stranke dobile kaj 50 svetovalev. Spartakovec so preprečili občinske volitve v okrožju Rura s tem, da so napadli volišča, pobrali glasovnice in volilne imenice in jih pometali v reko.
Weimar, 26. feb. — Ebertova vlada je včeraj proglasila vojno stanje v Bavarsko. Kljub temu je pa bilo sklenjeno, da vlada ne pošlje pristojke čet na Bavarsko zaradi strogga sovraštva med Prusi in Bavarci.
Trije ruski boljševiki aretirani v Franciji.
Pariz. — Tukaj poročajo, da so bili v francoskem pristanišču prijeti trije zastopniki ruske boljševiške vlade, ki so se poskušali medvrniti na francoske begune. Boljševiki so imeli pri sebi pol drugi milijon rubljev gotovine.

Z MIROVNE KONFERENCE.

PLENARNE SEJE NE BO, DO KLER SE NE VRNE WILSON.

Irski delegat kritizira ligo narodov. Poljaki hočejo imeti veliko armado. Stanje Clemenceau se boljša.
Pariz, 26. feb. — Skoro gotovo je, da se ne bo vršila plenarna seja mirovne konference, dokler ne pride predsednik Wilson nazaj v Pariz. To pomeni, da je generalna debata o ustavi zveze narodov odložena do srede marea. Nekateri delegatje so skušali spraviti debato o ligi narodov na dnevni red v Wilsonovi odsotnosti, ali večina je za to, da ta važna stvar počaka Wilsona. Lloyd George se vrne v Pariz koncem tega tedna, če ga zopet ne zadržita delavska kriza.
Najvažnejša in še nerešena vprašanja pred mirovno konferenco so ureditev zapadne nemške meje, ruska zadeva in odškodnina. Razprava o Rusiji pride zopet na vrsto, kakor hitro se vrne Lloyd George v Pariz.
Mirovna konferenca je priznala armenske delegate in jih sprejela v svojo sredo. Armenci so poverili svoje zahteve za neodvisno republiko zastopnikom Amerike, katerim največ zaupa.
Zdajpazdaj se pojavi na površje težak problem svetovnega delavskega položaja, ki ima vedno bolj kritično lice. Mirovna delavska komisija, kateri načeluje Samuel Gompers, se je zedinila, da splošni maksimálni delavski povelji svetu mora biti osem ur; da se vsi člani komisije strinjajo, da se mora odpraviti otroško delo. Glede ženskega dela pridejo tudi posebne olajševalne določbe.
Japonska delegacija je včeraj obelodanila tajne pogodbe med Japonom in Kitajsko. Objavljene so tri pogodbe, ki določajo, da japonski kapitalisti financirajo nove železnice v Mandžuriji, Mongoliji, provinci Či-Li in v severni Kitajski, dalje da japonski kapitalisti zgrade železnice v Šantungu in jih zvežejo z bivšimi nemškimi železnicami ter da Japonika sodeluje pri notranji upravi dežele Šantung. Razum teh treh pogodb je še kakih 70 tajnih dogovorov med Japonom in Kitajsko, ki so bili sklenjeni v zadnjih treh, štirih letih in ki dajejo Japoncem razne prednosti in koncesije na Kitajskem.
Irski delegat O'Kelly ni se prejel odgovora, da ga pripozna konferenca. Danes se je obrnil na ameriškega delegata Houseja, da izve, kakšno stališče zavzema Amerika napram Irski. Kelly je dejal, da bo zveza narodov "voila" in da bo Wilsonova misija v Evropi ponesrečena, ako mirovna konferenca ne pripozna zastopstva Irske in njene neodvisnosti. Dalje je povedal, da je Irski pod prekim sodom in več kot 200,000 angleških vojakov patrolirajo sleherni mesto in vas.
Iz Varšave je prišla vest, da se poljska vlada nič kaj ne navdušuje za ligo narodov. Sedanji predstavniki Poljske pravijo, da morajo imeti veliko armado in tudi dobro mero militarizma za okupacijo vsega poljskega ozemlja in liga se ne bo smela mešati v njihove operacije.
Clemenceau je zopet boljši. Včeraj je se počutil tako dobro, da so mu zdravniki dovolili, da je šel iz hiše za nekaj časa.
Premirje v Galiciji.
Varšava. — Poljski zmanjki urad je obveščeno, da je bilo zadnje nedeljo sklenjeno premirje med Poljaki in Ukrajinci v Lvo-
vu. Zavezniška misija, ki je prišla na Poljsko, je odšla v Prago, kjer bo posredovala med Čehi in Poljaki, ki so še vedno v konfliktu zaradi premogokopov v Šleziji.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Januar 31-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

DELODAJALCI NIKDAR NE SPE.

Podjetniki in delodajalci nikdar ne spe, če vidijo, da so njih interesi v nevarnosti. Ti interesi pa pridejo v nevarnost, če se delavci organizirajo v strokovni organizaciji, kajti interesi delodajalcev in podjetnikov niso bili še nikdar enaki in tudi ne bodo.

Podjetniki in delodajalci se prav dobro zavedajo, da je v tem boju proti strokovni organizaciji njih najboljši zaveznik časopisje, ki zagovarja privatne interese, in zagradel se obrnejo do tega časopisja za pomoč, kadar je treba preprečiti strokovno organizacijo delavcev.

To se je zopet pokazalo, ko so se pričele organizirati prodajalke v departmentnih trgovinah v Chicagu. Uredniki teh listov so pri obrambi trgovcev zabredli celo tako daleč, da so razžalili odbornice sedmih ženskih organizacij, ki se zanimajo za javnost.

Teh sedem ženskih organizacij je razpravljalo o pravicah uslužbenk v departmentnih trgovinah. Nabrale so tudi informativno gradivo od delavskega vojnega odbora in predsednika Wilsona. Dne 27. januarja so pisale pismo John G. Shedd, šefu tvrdke Marshall Field & Co., v katerem so povdarjale, da ravnatelj v trgovinah prenehajo s preprečevanjem organizacije uslužbenk. Odnesele so pismo v uredništva velikih dnevnikov. Delegacija se je hotela prepričati, če so res ti dnevniki pod vplivom departmentnih trgovin, in izvedela je, kar je hotela znati.

Uredniki so odklonili; seveda so najprvo konferirali z ravnatelji departmentnih trgovin, kaj jim je storiti.

Dva dnevnika sta v opoldanski izjavi nekoliko omenila pismo, pa kako? Pa zakaj? Odgovorna urednika nista bila slučajno v redakciji, ko je izšel opoldanski list.

Najbolj na delu proti strokovni organizaciji uslužbenk v departmentnih trgovinah so pri tvrdki Marshall Field. Uslužbenih je do 8,000 oseb. Nedavno so poklicali do 4,000 uslužbenk v pisarno, kjer so visele na njih pazljive oči delodajalcev, njih jeziki so jih pa svarili pred strokovno organizacijo, češ, "da nihče ne more služiti dvema gospodarjema".

Nekatere uslužbenke so se ojunčile in so povedale, da se sploh ne brigajo za gospodarje. Vsled teh pogumnih besed so seveda bile odpuščene.

Podjetniki in delodajalci so na straži, da preprečijo prihod industrijalne demokracije. V sredstvih seveda niso izbirčni!

Naloga strokovno organiziranega delavstva je, da pritegne vse neorganizirane mase v organizacijo, kajti strokovne organizacije so vedno v nevarnosti, da izgube pridobitve, ki so stale mnogo žrtev, dokler je še veliko število delavcev neorganiziranih.

Kdo je far? Človek, ki drugim ljudem zapoveduje, da naj prenašajo potrpežljivo največje krivice, bodo ponižni in krotki napram tistim, ki jih izkoriščajo in odirajo. Far hvali kronane vladarje in pripoveduje ljudstvu, da jim je moč podeljena od Boga, da vladajo ljudstvu. Tem kronanim vladarjem pripisuje vse božje in človeške čednosti. Predstavlja jih ljudstvu kot vir modrosti, dobrote in miline. Delavcem in kmetom priporoča naj garažo in trpe, kajti za muke na tem svetu bodo prejeli večno plačilo na drugem svetu. Priporoča jim naj se postijo in trpinčijo sami sebe na razne načine, kajti plačilo na onem svetu bo veliko. Pripoveduje jim, da je božji namestnik, da je Bog nanj prenesel vso svojo oblast, da kar on stori, je modro izvršeno. Tiste, ki uče ljudstvo, naj ne veruje farjem in naj verjame le v sebe, ako hoče, da se razmere obrnejo na boljše, obrekuje in jim podtika svoje najslabše lastnosti. Far je lažnivec in obrekovalac svojega bližnjega. Sam živi razuzdano, če ga ne vidijo tisti, katere vleče za nos s svojimi čenčami. Far je nevoščljiv in bi najrajše svojemu bližnjemu odtrgal žlico od ust, da jo pože ne po svojem širokem grlu. Človeku, ki ima take slabše lastnosti in še sto drugih, pravi slovensko ljudstvo far. Menih Rasputin je far.

Kdo je duhoven? Človek, ki uči druge ljudi, imajoče potrebo po veri, da žive po verskih naukih. Sam skuša živeti po teh naukih, kolikor mu je mogoče, kajti tudi on ni nič drugega kot produkt razmer. On verjame v to, kar uči. On podučuje ljudstvo, da prihaja vsa posvetna

oblast od ljudstva in ne od kronanih vladarjev. Bog ni podelil oblasti kronanim vladarjem, ampak ljudstvu, da živi po njegovih in svojih postavah. Ljudstvo mora z modrimi postavami izboljšati življenjske razmere, odpraviti mora krivice, vpostaviti socialno pravico, da ne bodo nekateri ljudje živeli v brezdnelju in razkošju, drugi pa v neznosnem trpljenju in bedi. Slovensko ljudstvo pravi človeku, ki tako živi in uči, duhoven. — Menih Rasputin ni duhoven.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

DVE DELAVSKI NAREDBI NARODNE VLADE SHS. V LJUBLJANI.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ni obvezan predložiti, če more verjetno dokazati, da potrdila ne more dobiti.

To potrdilo je obvezan dati vsak delodajalec, ker sicer zapade kazni;

d) potrdilo o morebitni invalidnosti. Svetujem, da si vsak brezposelni čimprej priskrbi omenjena potrdila.

Na podlagi teh potrdil dobi potem od občine, magistrata ali javne posredovalnice potrdilo o brezposelnosti. To potrdilo mora biti izgotovljeno tekom treh dni, računano od dneva vložitve. To potrdilo o brezposelnosti pošlje potem brezposelni okrajnemu glavarstvu poštne prosto. Okrajno glavarstvo in magistrat odločata o tem, če ima brezposelni pravico do podpore, določita višino in izdasta plačilno nakazilo. To nakazilo mora biti izdano tekom treh dni, računano od dneva vložitve.

Podpora bodo izplačevali davčni uradi. Ako pa razvidi davčni urad, da je podal brezposelni napačne podatke o svojih dohodkih in o dohodkih svojih rodbinskih članov, odkloni izplačilo in obdrži plačilno nakazilo, ki je pošlje pristojnemu okrajnemu glavarstvu ali magistratu v svrhu kazenskega postopanja. Kazen je v tem slučaju določena do enega meseca zapora; vrhu tega pa se lahko odvzame pravica do nadaljnje podpore.

Brezposelni se mora javiti vsak teden enkrat v občinskem uradu, na magistratu ali v javni posredovalnici za delo v svrhu kontrole brezposelnosti kjer mu potrdje imenovani uradi na plačilnem nakazilu za brezposelnost. V svrhu te kontrole so obvezane občine in magistrati, da pritegnejo strokovne organizacije delavcev, nastavljen-eev in delodajalcev kakor tudi bolniške blagajne. Ako se brezposelni preseli iz ene občine v drugo, se mora odglasiti v prvi, v drugi pa dobiti potrebno potrdilo o nadaljnji brezposelnosti. Brez omenjenih potrdil davčni urad ne sme izplačati podpore, ki se izplača za vsak teden nazaj.

Če brezposelni noče sprejeti od občine, magistrata ali državne posredovalnice odkazanega mu dela ali pa če je dobil brezposelnost, mu davčni urad od tistega dne naprej ne sme več izplačevati podpore. Kdor bi želel to podpora, ne da bi bil k temu upravičen ali ki bi sicer izabljal to podporo, zapade kazni do enega meseca zapora in izgubi vrhu tega pravico do podpore.

Zoper odredbe občin in državne posredovalnice je pristupna pritožba na okrajno glavarstvo, zoper odredbe okrajnih glavarstev in magistratov pa na poverjeničstvo za socialno skrb. Te pritožbe je rešiti tekom enega tedna.

Koliko je Jugoslovancev

JUG. CAS. URAD, WASHINGTON, D. C.

Po uradni statistiki je bilo leta 1900 Slovencev: v bivši Avstriji 1.192.780, v Italiji (beneški Sloveni) 35.000 na Ogrskem inna Hrvatskem ter Slavoniji. 102.000 v Ameriki 1000.000, v ostalih deželah 20.000. Skupaj je bilo naštetih torej 1.449.780 Slovencev. Seveda so te številke deloma premanjane, ker se je štel v Avstriji občevalni jezik, namesto materne. Na Ogrskem živi ob avstro-ogorski meji kakih 60—70.000. Na Koroškem pa je število slovenskega prebivalstva za najmanj 40.000 večje, kakor izkazuje avstrijska statistika. Tudi v Ameriki živi okroglo 200.000 Slovencev, tako se lahko reče, da je vseh Slovencev skupaj pol milijona.

Po Niederlen je bilo leta 1900 v Cislajtaniji 711.382 Hrvatov in Srbov, v bivši Ogrski pa 2.839.016, v Bosni in Hercegovini 1.700.000, v Črnigori 350.000, v

kraljevini Srbiji 2.298.551 v stari Srbiji in Macedoniji 300.000, v skadskem okrožju in v Albaniji 100.000, v Italiji 5000, v Rusiji 2000, v Ameriki 300.000. Skupaj 8.605.949. Te številke so seveda veliko prenizke. Tako je na primer ogrska statistika našla 1900 na Ogr. 188.552 Hrvatov in 434.641 Srbov, medtem ko so bili Bunjevci Šokei in kakor jih še vse imenujejo, šteti za Madžare, in teh je najmanj 100.000—150.000. V zapadnih ogrskih županijah je število Hrvatov popolnoma izginilo v ogrski statistiki, ker štejejo se za Madžare V okolici Nikolsburga je istotako lepo število Hrvatov, najmanj 30—36.000. Ako upoštevamo vse to, tedaj je sigurno, da bo štela zedinjena jugoslovanska država okroglo 12 milijonov duš.

Italijansko postopanje v slovenskih krajih.

Iz Ljubljane se poroča 31. decembra. V Kastvu so zasedli Italijani vse hiše in šole, katero so zaprli, češ, da se bo pouk nadaljeval po novem letu, toda v italijanskem jeziku. V Trnovem pri Hirski Bistrici so istotako zaprli šole, edinole v zavodu "Notre Dame" so dovolili pouk, toda pod strogo zapovedjo, da se ne dela nikake propagande. V Gorici in na Goriškem nameravajo poklicati za dve slovenski ljudski šoli, kateri je vzdrževala pred vojno goriška občina, iz Italije učitelje, ki bodo pripravljeni slovenske otroke za nadaljno obiskovanje italijanskih šol. Sklenili so premeniti tudi čim prej šolske knjige, učiteljem pa je zapovedano, da morajo poučevati deca v italijanskem jeziku. Za kotarskega šolskega nadzornika je imenovan neki Francesco Spazzapan, zagrižen renegat, ki je bil v času prve italijanske okupacije nadzornik slovenskih šol v Kobari in v Brdih.

Italijansko nasilje v Trstu.

Italijanski visokošolci so sklenili 9. decembra v Politeana Rosetti javen shod, na katerem so zahtevali zedinjenje Reke in Dalmacije z Italijo. To priliko so izkoristili tržaški Italijani za poro Slovencev. Po shodu so se napotili udeleženci po glavnih ulicah z italijanskimi zastavami proti stanu poveljnika tretje armade vojvode d'Aosta, kjer se je mudil ravno tudi vrhovni poveljnik italijanske vojske general Diaz. Od tu so krenili demonstranti proti škofevemu dvorcu.

Druhal je udrla v škofovo stanovanje ter razmetala po sobah spise, slike in druge predmete. Velik del spisov je pometala skozi okno na cesto, kjer je stala velika množica demonstrantov, ki so klicali: Živela Italija! Doli s škofom! Udri! Udri! nato v privatno škofovo pisarno, prebrskali vso škofovo privatno korespondenco in jo odnesli s seboj. Kakih 50 demonstrantov je pridlo do škofa Karfina, kateremu so grozili s pestmi in ga pozvali, da se takoj odstrani in pozdravi z balkona, na katerem so medtem razobesili italijansko zastavo, demonstrante z "Eviva!" Italija! Škof je vse to odklonil. Istotako so hoteli prisiliti tudi škofovega tajnika dr. Pahorja, da poljubi italijansko zastavo, ter mu premetali in pometali vse njegove spise na cesto. Od škofove palače so krenili demonstranti proti postopju Edinost, strgali ploščo z napisom in udri v zgradbo, kjer ravno ni bilo nikogar. Uredništvo in upravnštvo ima veliko škodo vsled plenjenja demonstrantov.

Koroške novice. — V Lendorf pri Celovcu sta se minuli teden zadušila zakonska 74letni Jan. Predučnik in 75letna žena Liza. Ko je starček v postelji pušil, je nastal ogenj in sta se v dimu zadušila. — V Celovcu je meseca novembra umrlo 600 oseb; toliko mirlicev v enem mesecu doslej še ni bilo.

V spomin umrlega Ivan Cankarja je darovala rodbina Rohrmannova v smislu blagopojnika, katerega učitelj je bil dr. Krek. 100 kron za Krekov dom.

Inozemstvo.

ZDRUŽITEV NEMŠKE AVSTRIJE Z NEMČIJO.

Basel, 26. feb. — Dunajska "Reichspost" poroča, da so se v pondeljek vršile na Dunaju veličanske demonstracije za združitve Nemške Avstrije z nemško republiko. Sprejete so bile resolucije, ki pozivajo skupščino v Weimarju, da se naj združitve takoj izvede. Krščanski socialisti so se tudi izrekli za združitve pod pogojem, če bo glavno mesto združene nemške republike, kje v centralni Nemčiji, ne pa Berlin. Dr. Otto Bauer, tajnik zunanjih zadev, je odpoval v Weimar glede zedinjenja.

Dunaj. — Vlado voditelji Nemške Avstrije delujejo mrzlično za takojšnjo združitve z Nemčijo. Pravi, da ni druge poti. Dr. Mataja, tajnik notranjih zadev, je izjavil te dni v razgovoru z ameriškim poročevalcem, da so Madžari, Čehoslovanci in Jugoslovani popolnoma odrezali Nemško Avstrijo od zunanjega sveta, edino v Berlin je še pot odprta. Živil, premoaga in drugih potrebščin ni mogoče dobiti od nikoder in položaj na Dunaju je tako slab, kakor ni bil še nikdar. Boljševizem v Nemški Avstriji je neizogiben, ako ne bo hitre pomoči. Doselej je se smatralo, da bo Čehoslovakija nekaj jez napram boljševizmu valu s severa, ali zadnje čase se je pojavilo boljševiško gibanje tudi na Češkem.

Volitve v Nemški Avstriji.

Bazel, Švica. — Natančni rezultati volitev za ustavodajno skupščino v Nemški Avstriji je po vesteh z Dunaja sledeči: izvoljenih je 70 socialistov, 64 krščanskih socialistov, 73 pristašev raznih drugih strank in trije kandidati kmečke lige na Gornjem Štajerskem. V nemških pokrajinah na Češkem se niso smele vršiti volitve in Narodni svet na Dunaju bo rešil vprašanje zastopstva za omejene pokrajine.

Volili so moški in ženske od 20. leta starosti in tekmovalo je pet političnih strank: socialistična, krščansko-socialna, nemško-narodna, republikansko-demokratska in ljudska stranka, katero vodi grof Černin. Socialisti in demokratje so za združitve z nemško republiko, medtem ko so krščanski socialisti za neodvisno monarhijo.

BOLŠEVIŠKI IZBRUH NA ČEŠKEM.

Enodnevna bitka v Pragi. Amsterdam, 26. feb. — Zadnjo soboto je trajala v Pragi ljuta bitka med češko narodno gardo in dijaki na eni strani in med češkimi boljševiki na drugi strani. Boljševiki so okupirali javna poslopja, iz katerih so bili proti koncu dneva izgnani. Drugi dan je prišel v Prago francoski maršal Joffre.

Bern, 26. feb. — Iz Budapešte poročajo, da je po hudih bojih zadnji petek in soboto zavlada tamkaj mir. Boljševiški rudarji in odpuščeni vojaki, ki so povzročili boje, so bili aretirani.

Ženeva, 26. feb. — Rumunska kraljica Marija je pobegnila v London iz strahu pred ponovno revolucijo.

KAKO SO SPARTAKOVCI ODPRAVILI DRAGINJO.

Duesseldorf, Nemčija. — Ameriški poročevalci Ben Hecht, ki se je mudil v tem mestu zadnje dni, ko so zavlada spartakovci, javlja med drugim tudi tole: Čim so zavlada spartakovci, so takoj zaplenili skrite zaloge živil in drugega blaga, ki je ležalo v skladiščih lokalnih trgovcev, in ga vrgli na javni trg. Posledica je bila, da klobase, ki so prej stale 20 mark funt, se zdaj prodajajo po tri marke; bel kruh stane 75 pfenigov dvafuntni hlebec; prava čokolada po tri marke kos, do čim je prej veljal kos 30 mark. Ravno tako je obleka in drugo blago najmanj šestkrat ceneje kot je bilo prej.

Občinske volitve, ki bi se imele vršiti zadnjo nedeljo, so izostale, kajti tiskarji so bili na štrajku in glasovnice niso bile tiskane.

DELAVSKA KRIZA NA ANGLEŠKEM.

London, 26. feb. — Anglija ni bila še več stoletij v tako kritičnem položaju, kakor je ravno ta

teden; skrajša ves čas vojne bilo tako velike nevarnosti. V Angliji grozi splošna delavska revolucija. Delavstvo, ki je med vojno potrpežljivo čakalo in trpelo se zdaj oglaš, da ne more več prenašati velikih krivic. Vlada skuša ustaviti val in z vladno delujejo konservativni delavski vodje in podjetniki, toda delavci izjavljajo, da ne marajo noben "kompromis", temveč zahtevajo, da se takoj podržavijo vsi rudniški pristanice delavnice in ladjedelnice ter železnice.

GOMPERS VIDI KRIZO V AMERIKI.

London, 26. feb. — Iz Pariza javljajo, da je Samuel Gompers tamkaj izjavil v intervjuju: "Delavski položaj v Združenih državah bo ravno tako kritičen, kakor je položaj v Evropi. Upam, da bodo delavci prenehali sužnjati in postali svobodni ljudje po sklenjenem miru." Gompers je nadaljeval, da je v neprestani brzišnji zvezi z eksekutivno ameriške delavske zveze in da priporoči ameriški vladi, da prevzame gotove ladjedelnice vpsoli brezposelne delavce.

Afrika Afričanom!

Pariz. — V Parizu zborujejo dni zastopniki raznih črnokotih narodov v Afriki. To je zbor te vrste na evropskih tleh in prvi v zgodovini je slišati govor: Afrika Afričanom! Med zastopniki afriških zamorev so ne vzoči tudi delegatje ameriških zamorev, ki naravno simpatizirajo s svojim plemenom. Panafrski kongres — kakor ga imenujejo — je sklenil in predložil mirove konferencije več resolucij, v katerih so izražene želje, da zavemo ki z Ameriko vred ustanovijo stalni biro pod upravo lige narodov za mednarodno protekcijo politično, socialno ter gospodarsko blagostanje domačinov v Afriki; dalje zahtevajo temnopolne delegatje, da se domaćine zajameči pravica samovlade in vsaj soudeležbe pri upravi svoj pokrajin in sicer stopnjama, kakor bo naraščala izobrazba in črnokotnimi rodovi, tako da pride sčasoma Afrika v roke Afričanom.

Stara nemška armada se bliža koncu.

Berlin. — Sklepišna v Weimaru bo še ta teden sprejela narebo za organiziranje narodne milice, ki bo sestojala iz prostovoljcev. Na vsak prejšnji armadni zbor pride ena brigada narodne milice. Naredba se glasi, da im nova prostovoljna armada služi le obrambi in organizirana mor biti v strogo demokratičnem duhu. Čim bo naredba sprejeta, preneha eksistirati stara armada in berlinski konservativni časopisi že pišejo žalostne nekrologe "slavnih starih carskih armadi".

Švedska dobi socialistično vlado.

Stockholm. — Hjalmar Branting, voditelj desnega krila socialistične stranke na Švedskem, je dejal v intervjuju, da bodo socialisti imeli večino po letošnjih neralnih volitvah v obeh zbornicah in tedaj pride švedska vlada v njihove roke in v parlamentu bodo izvedli ves svoj minimalni program. Na ta način bo na Švedske izvršena socialna revolucija brez ene kapljice krvi.

Največji japonski militarist je umrl.

Tokijo, Japonska. — Prince Jomagata, glavni vodja in stebel japonskega militarizma, je umrl. Dasiravno je mikado (cesar) neminjalna glava japonske vlade in obenem nekaj simbol japonskega božanstva, je kljub temu prav oblast v rokah "genrov" ali najstarejših državnikov, ki imajo vpliv nad ministri in parlamentom. Jomagata je bil tak vladatelj od leta 1868. Ob času prusko-francoske vojne je bil v Nemčiji in Bismarcka ter Moltkeja se je bil tako nazval militarističnega duha, da je potem ves čas uvajal japonski militaristični program po zgledu nemških militaristov. Zato so ga tudi imenovali japonskega Bismarcka in očeta japonske armade. Kakor se čuje pride njemu na njegovo mesto markiz Okuma kot vodja "genrov", toda on je bolj liberalen in manj militarističen.

POGLEJTE NA DATUM svoje adrese na "Prosvetu" in prepričajte se boste, če vam je naročnina potekla.

